

Tudós fórum

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA 185. KÖZGYŰLÉSE

2014. május 5-én tartotta Közgyűlését az Akadémia. A Közgyűlést a leköszönő elnök, Pálinkás József nyitotta meg.

„én egy korszak kezdetén dolgoztam”

*Tisztelt Közgyűlés! Tisztelt Akadémikustársak!
Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Vendégeink!*

A Magyar Tudományos Akadémia elnökéként ma nyitom meg utoljára Közgyűléstünköt. Az Akadémia történelmében a 185.-et.

Különös és felemelő ma végigtekinteni mindazon, ami mögöttünk áll.

Köszönöm, hogy ezt, ebben a rövid köszöntőben, Önökkel együtt tehetem meg. Önökkel, akik felhatalmaztak és támogattak, hogy elnöki programomat megvalósítsam. Akik elismertek, vagy bíráltak azért, amit elvégeztem. Akikkel együtt szolgálhattam a magyar tudomány és az egyetem tudás, Akadémiánk és a magyar nemzet ügyét az elmúlt hat évben.

Minden korszak hoz valami újat – tartja a latin mondás. Egyetérték velem. De úgy gondolom: éppen az új teremti meg magát a korszakot. Az elmúlt hat esztendőben én egy korszak kezdetén dolgoztam. Egy olyan korszakán, amelyet a megújító szemlélet, a telje-

sítmény elismerése és a kiválóság elve határoz meg.

Önök ismernek engem, szeretem a tiszta beszédet. Nem volt és nem is lesz ez másként. Ez volt elnöki szolgálatom egyik alapja. A tiszta beszéd arról, hogyan állunk, mik a lehetőségeink, mire vállalkozhatunk. Azt vallottam és vallom ma is, hogy egy ilyen egyedülálló intézménynek, mint a miénk, egy ilyen nagy közbizalommal övezett tudós közösségnek mindennél nagyobb felelőssége van abban, hogy példát mutasson és megerősítsen. Társadalmat, tudományt, kultúrát egyaránt.

Mi itt századokért állunk jól, nem csak magunkért állunk helyt. Kevesen mondhatják el, hogy ilyen kivételes küldetésben van részük. Hálásak lehetünk valamennyien az egykoriaknak, hogy méltó, tekintélyes múltat hagytak ránk. És tartozunk az utánunk jövőknek, hogy ne csak megőrizzünk, hanem hozzátegyünk közel két évszázad értékeihez.

A mi Akadémiánk – alighanem a legismertebb és legelismertebb magyar intézmény a világban – feladata ma kettős, felelőssége pedig sokszoros: egyszerre tudós társaság és fenntartója Magyarország legjelentősebb kutatási intézményhálózatának.

Feladatait csak akkor tudja ellátni, felelősségének csak akkor tud megfelelni, ha e

két feladat különbözőségét világosan látja, és mindkettő elvégzésében következetes. Az Akadémia a világ tudós társaságainak és kutatási szervezeteinek egyenrangú partnereként tudja eredményesen szolgálni a magyar tudomány ügyét.

Meggyőződésem, hogy a sorsunkon, legyen az emberi vagy intézményi, nem szabad alkudoznunk. Nem csupán problémákat kell megoldanunk, hanem jövőt kell teremtenünk. Nagy szavak ezek, igen. Hol másutt lenne helyük, mint itt, az Akadémián?

Messzebbre kell látnunk a parciális érdekeknel és az általános aggodalomnál. Felelősen, de vállalni kell, hogy teszünk, ahelyett, hogy kivárnánk. Ez volt elnöki gondolkodásom másik sarokpontja. Csakúgy, ahogyan a kiválóság. Mert hiszem, hogy a tudományos kiválóság nem relatív. Törekednünk kell arra, hogy az eredmények és a teljesítmény alapján értékeljünk, hogy reális és ígéretes pályaképet mutassunk fel, és kérjünk számon azokon, akik tudománnyal foglalkoznak Magyarországon.

Erős meggyőződésem, hogy mindenben megtalálható, elérhető az egyensúly. Szemléletem lényegét az egyensúly keresése és szerete adja. Az igyekezet, hogy munkám és elveim rendjében az egyensúly nyugalma és derűje nyilvánuljon meg.

Köszönöm mindazoknak, akik mindennek érvényesítéséhez jó alapokat biztosítottak.

Tisztelt Közgyűlés! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Válságban kezdtem. A pénzügyi válság és a gazdasági visszaesés nem volt a legkedvezőbb külső környezet a tudomány számára sem. De minden válságból a legbiztosabb kiút az új megoldások, a gyors és határozott cselekvés.

Hat év nagy idő a gazdaságnak és a politikának, de éppenhogy egy pillanat az egyete-

mes tudás idejében. Ezért is olyan különös az Akadémia időszámítása: kötelességünk minden elfutó percben a múlthatatlanra is gondolni. Kötelességünk nagyok örökében érezve magunkat, nagy dolgokra vállalkozunk.

Így hát belső fordulatok és külső körülmények tekintetében is sűrű hat évtől búcsúzom most el: Lendületet kellett venni, stratégiát kellett alkotni, ki kellett alakítani a szabályozási kereteket, majd hozzá kellett fogni a megújításhoz, a fejlesztésekhez és a megnyíló lehetőségekkel biztos növekedési pályára kellett állítani az akadémiai kutatásokat. Ez éppen hat nagy lépés.

Az első ciklus a megalapozásé, a második a megújításé volt. Azon dolgoztam, hogy ne csak hirdessük, hanem érvényesítsük a tudomány jelentőségét és hatását. Azért munkálkodtunk, hogy ne csupán megmaradásról, hanem sikerekről és fejlesztésekről beszélhesünk.

Ma és holnap, az ideai Közgyűlésen is ezekről szólunk majd. Büszkeséggel.

Őnök tudják a legjobban, hogy nincs olyan döntés vagy intézkedés, ami mindenki tetszését elnyeri. De van olyan, amelynek szükségességében senki nem kételkedik. Ez a felismerés volt az elmúlt időszak egyik vezérelve.

Közel száz Lendület-csoport kezdte meg működését ez alatt a hat év alatt. Kiváló fiatal magyar kutatók döntöttek Magyarország mellett az Egyesült Államok vagy Nyugat-Európa helyett. Hazatértek, vagy itthon maradtak családjukkal, kutatócsoportokat formáltak, hogy belefogjanak világszínvonalú, versenyképes kutatásaikba az akadémiai kutatóhelyeken vagy a hazai egyetemeken.

A Lendület program valóban lendületet adott az akadémiai kutatóintézet-hálózat megújításának, és példaértékűvé vált a régióban. Elindítását követően azért dolgoztam,

hogyan a program támogatási forrásai jelentősen növekedjenek, mára az eredeti összeg tizenötszörösére. Minden más a magyar tudományos tehetségeken múlt, múlik.

Szemléletét és kultúráját tekintve is új pályára állítottuk a szétaprózott intézetek halmazát, a korábbi, fenntarthatatlan kutatóintézet-hálózatot. Valóban egy új korszakot kezdtünk el. Ami elveiben persze mindig euforikusabb, mint hétköznapjaiban. De értékei és lehetőségei megkérdőjelezhetetlenek. A változás sokszor elkerülhetetlen, és nem is mindig szerethető. Ha tehát változtatni kell, akkor a jövőbe tekintően, a hosszú távú eredményesség és fenntarthatóság megalapozásával kell hozzáfognunk. Az akadémiai kutatóintézet-hálózat, az akadémiai intézményrendszer átalakításának célja nem a takarékoskodás volt, hanem a fejlesztés.

Mondják, hogy a kevesebb több. Ez az egyszerű és nagyszerű gondolat érvényesül most mennyiségi értelemben a kutatóközpontok számában, minőségileg a kutatócsoportok és kutatási témák megújulásában, az infrastrukturális kutatási befektetésekben, a stratégiai jövőképben.

2011 a megújítás, 2012 a fejlesztések és lehetőségek, 2013 pedig már a növekedés éve volt a Magyar Tudományos Akadémián. Korszakos jelentőségű a 8,5 milliárd forint költségű CERN@WIGNER adatközpont átadása, csakúgy, mint a 9,5 milliárd forintból megvalósuló, 21. századi kutatási körülményeket biztosító Természettudományi Kutatóközponté. Ahogyan az is, hogy megkezdődött a Bölcsész- és Társadalomtudományok Kutatóházának létrehozása a 8 milliárd forintos kormányzati támogatási forrásból.

Nőtt a kutatási berendezések értéke, több új, világszínvonalú laboratórium létesült, nőtt a kutatási és infrastrukturális pályázatok-

ra fordítható források, s így nőtt az akadémiai támogatással kutatásokat végzők száma is.

A Lendület program mellett a posztdoktori időszak megerősítésére új pályázati elemmel bővítettük ki az akadémiai pályázati portfóliót. A Vendégkutatói pályázat keretében kiváló külföldi tudósok érkeztek és érkeznek hazai kutatóműhelyekbe.

Az idén átadott, felújított Domus Hungarica vendégházzal pedig hangsúlyoztuk a magyar nyelvű és tárgyú kutatások összekapcsolásának akadémiai küldetését, és megerősítettük a Domus Hungarica vendégprogramot.

Mindez nemcsak most, de – higgyék el – közben is többnek tűnt 2190 nap munkájánál. De nem gondolom, hogy az elvégzett feladat mennyisége a fontos. Sokkal inkább az, amit mindez ígér.

Tisztelt Közgyűlés!

Köszöntőt ígértem, és nem akarok visszaélni hat éve nagylelkű figyelmükkel. A holnapi napon úgyis részleteiben számolok be az elmúlt egy évről, utalva a korábban megkezdett folyamatokra is. Ezért most engedjék meg, hogy végezetül köszönetet mondjak. Köszönetet Önöknek, amiért méltónak tartottak az elnöki tisztre, és együtt dolgozhattunk közös céljainkért. Köszönetet a kollégáimnak. Nem csak azért az elkötelezettségért és odaadásért, amivel feladatukat végezték. Nem csak azért a hozzáértésért és fáradságot nem ismerő ügyszeretetért, amellyel megvalósították az elhatározásokat. Hanem a tartásért, amellyel megerősítettek. A derűért és bizalomért, amit belőlük meríthettem.

Kívánom mindezt majd a holnap megválasztandó új akadémiai elnöknek is, bízva abban, hogy munkájában és hivatásában olyan sok örömet talál, amennyit mi, elődei, mind a tizenkilencen.

De befejezésül még valakinek köszönetet szeretnék mondani.

Annak, akinek szigorú tekintete és nagyserű szelleme olyan sokszor adott erőt, amikor nehéz volt. Akinek jelleme és hatóereje követhetetlenül is hívás volt arra, hogy elvégezzem, amire vállalkoztam. Akinek lelki nemessége, gondolkodásának tisztasága és

tetteinek ereje örök iránytű lehet mindannyiunk számára.

Akinek eszméit és eszményeit megtisztelő volt szolgálnom.

Az alapító Széchenyi István előtt fejet hajtva nyitom meg elnöki szolgálatom utolsó, az Akadémia 185. Közgyűlését.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

DÍJAK, KITÜNTETÉSEK

A 185. ünnepi közgyűlésen Pálinkás József, az MTA elnöke átadta az Akadémia kiemelkedő elismeréseit.

Az **Akadémiai Aranyérmes idén** a sejtmag örökítő anyagának szöveti struktúrája és kémiai tulajdonságai terén végzett több évtizedes nemzetközileg is elismert kutatómunkájáért, a modern hazai laboratóriumi diagnosztika megteremtéséért, az egészségügyi ellátásban, a tudományszervezésben és az oktatásban évtizedeken át végzett kiemelkedő tevékenységéért **Jobst Kázmér**, az MTA rendes tagja, a celluláris klinikai kémia nemzetközi hírű kutatója vehette át.

AKADÉMIAI DÍJAT kapott

Balaton Károly, az MTA doktora, a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástudományi Kar Vezetéstudományi Intézet egyetemi tanára,

Bánhegyi Gábor György, az MTA doktora, a Semmelweis Egyetem egyetemi tanára, intézetigazgató,

Borsos Balázs, az MTA doktora, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont tudományos tanácsadója,

Dér András, az MTA doktora, az MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpont tudományos tanácsadója,

Fodor László Imre, az MTA doktora, az MTA–ELTE Geológiai, Geofizikai és Űrtudományi Kutatócsoport tudományos tanácsadója,

Gáspár Péter, az MTA doktora, az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet tudományos tanácsadója, csoportvezetője,

Oborny Beáta, az ELTE Természettudományi Kar egyetemi docense,

Stipsicz András, az MTA doktora, az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet tudományos tanácsadója,

Ungváry Krisztián, az Országos Széchenyi Könyvtár 1956-os Intézet és Oral History Archivum tudományos munkatársa,

Zsuga Miklós, a kémiai tudomány doktora, a Debreceni Egyetem professor emeritusa.

Megosztott **AKADÉMIAI DÍJBAN**
részesült

Basky Zsuzsanna, az MTA Agrártudományi Kutatóközpont tudományos tanácsadója és

Pacseszákne Kazinczi Gabriella, az MTA doktora, a Kaposvári Egyetem intézetigazgatója, tanszékvezető egyetemi tanár.

AKADÉMIAI ÚJSÁGÍRÓI DÍJAT kapott **Esti Judit**, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap szerkesztő-műsorvezetője.

•

Az Akadémia Vezetői Kollégiuma 2014-ben **WAHRMANN MÓR-ÉRMET** adományozott **Ábrahám Lászlónak**, a National Instruments Hungary Kft. ügyvezető igazgatójának.

•

AKülső Tagok Fórumán Pálinkás József átadta a külhoni magyar tudósok munkáját elismerő **Arany János-díjakat** és **-érmeket**. Az **ARANY JÁNOS-ÉLETMŰDÍJAT** idén **Göncz Lajos**, az Újvidéki Egyetem nyugalmazott egyetemi tanára vehette át.

KIEMELKEDŐ TUDOMÁNYOS TELJESÍTMÉNY DÍJAT kapott **Berényi János**, az újvidéki Mezőgazdasági Kutatóintézet kutatója, kutatóállomásának vezetője.

A **FIATAL KUTATÓI DÍJ** kitüntetettje **Takács Gergely**, a Pozsonyi Szlovák Műszaki Egyetem kutatója.

ARANY JÁNOS-ÉRMET kapott

Guttman András, aki USA-állampolgárként az MTA Lendület programjának keretében a Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Karán dolgozik,

Komzsík Attila, a nyitrai egyetem Természet-tudományi és Informatikai Intézetének oktatója,

Lázok Klára, a marosvásárhelyi Teleki–Bolyai Könyvtár főkönyvtárosa,

Ranogajec-Komor Mária, aki Zágrábban nyugdíjas kémikus, örökös tudományos tanácsos,

Talpas János, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Földrajz Karának oktatója, egyetemi tanársegéd,

Vánky Kálmán nyugdíjas biológus, svéd állampolgárságú magyar, aki Németországban él.

•

Átadták a **FIZIKAI FŐDÍJAT** és a **FIZIKAI DÍJAKAT** a Fizikai Tudományok Osztálynak tudományos ülésén:

A Fizikai Fődíjat **Iglói Ferenc**, a fizikai tudomány doktora kapta a soktest-rendszerek kollektív viselkedésének statisztikus fizikai módszerekkel való vizsgálatában elért új eredményeiért.

A Fizikai Díjat a mágneses kristályok szerkezetének és spindinamikájának kísérleti vizsgálatában elért eredményeiért **Kézmárki Istvánnak**, valamint a kvark-gluon plazmában megfigyelhető kvarkállapotok kutatásában tett új megállapításaiért **Kovács Tamás Györgynek**, az MTA doktorának ítelték oda.

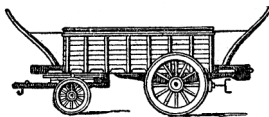
Minden díjazottnak gratulál a Szerkesztőség

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ÚJ VEZETŐI

A 185. közgyűlés második munkanapján zárt ülésen választották meg a Magyar Tudományos Akadémia főállású vezetőit – az MTA elnökét, főtitkárát és főtitkárhelyettesét, továbbá az Akadémia alelnökeit, az elnökség egyes tagjait, a közgyűlési bizottságok tagjait és vezetőit, többek között a Doktori Tanács, a Felügyelő Testület, a Tudományetikai Bizottság és a Vagyonkezelő Testület tagjait.

A jelölőbizottság előterjesztését **Vizi E. Szilveszter**, az MTA rendes tagja, a testület elnöke ismertette a jelenlévőkkel. Az Akadémia huszadik elnökévé a voksok 61,8%-ával **Lovász László**, főtitkárává 60,1%-kal **Török Ádámot**, főtitkárhelyettesévé pedig 56,2%-kal **Barnabás Beáta Máriát** választották meg.

Az élettudományi alelnök a voksok 70,2%-át kapó **Freund Tamás**, a társadalomtudományi alelnök **Vékás Lajos** 57,1%-kal, a természettudományi alelnök pedig 67%-os támogatottsággal **Szász Domokos** lesz a következő három évben. A Közgyűlés élettudományi elnökségi taggá 61,4%-kal **Tulassay Tivadart**, társadalomtudományi elnökségi taggá 59,7%-kal **Szabó Miklóst**, természettudományi elnökségi taggá pedig 53,6%-kal **Bokor Józsefet** választotta.



PÁLINKÁS JÓZSEF ZÁRÓ SZAVAI

*Tisztelt Közgyűlés! Tisztelt Tudós Társaság!
Tisztelt Hölgyeim és Uraim!*

Nagyrabecsüléssel és örömmel köszöntöm a Magyar Tudományos Akadémia újonnan megválasztott elnökét, alelnökeit, főtűkárát és főtűkárhelyettesét és valamennyi új tisztségre bizalmat elnyert akadémikustársamat, köztestületi tagtársamat!

Bízom abban, hogy ez az egyedülálló intézmény, az Akadémia közössége, a magyar tudományos tehetség és a fontos kihívások örömmel töltik el őket. Eddigi pályájuk elismerése az elnyert cím. És az Akadémia tekintélyének biztosítéka az ő tudós kiválóságuk.

Most, hogy az Akadémia tizenkilencedik megválasztott elnökeként a huszadiknak adom át ezt a szolgálatot, végig gondolva mindazt, aminek folytatására hívom, derű van bennem is.

A „búcsú pillanatában áll helyre az aranyegyensúly” – írja Pilinszky János. Amit elnökként meghirdettem és elvégeztem azt mind ennek az egyensúlynak a szolgálatában tettem. Arra vállalkoztam, hogy változtatok, de úgy, hogy a megújulásban minden helyet találjon magának: kutató és téma, innováció és támogatás.

Én hiszem, hogy a belső és külső egyensúlyt soha óvatossággal elérni nem lehet. Csak cselekvő bátorsággal és áldozatos munkával. Ennek jegyében terveztem, döntöttem és vittem véghez mindazt, ami most mögöttünk és egyszersmind előttünk áll.

Hiszem, ahhoz, hogy jók legyenek a kilátásaink feljebb kell néznünk az adott pillanat nehézségeinél. Minden tudással, teljes szívemmel, összes erőmmel a magyar tudományt, a magyar tehetséget és a jövő iránti bizalmat szolgáltam. Szép és nehéz hivatás volt ez, amelyben, tudom, minden sokszoros súllyal esett és esik latba.

Az öröm és köszöntés mellett ebből a nemes súlyból szeretnék most áthelyezni valamit a megválasztott új elnökre.

De előtte még, hadd hozzam szóba Luigi Pichlert, a 19. század neves drágakövésőjét. Az Európa-szerte ismert, kitűnő mester, a gemmák művésze – aki egyébként a bécsi akadémia professzora is volt – az 1820-as évek végén egy magyar nemesúr és egy újonnan formálódó magyar intézmény megbízását fogadta el. Egy pecsét vésése volt a feladat. A megrendelő kérésére a pecsét a magyar címerre támaszkodó, a magyar nemzetet mint sast serlegéből tápláló finom nőalakot ábrázolta, a Magyar Tudományos Akadémia jelképét.

Széchenyi István tudta, hogy a tartalomhoz – ahogy ő fogalmazott – kell a „csinos forma” is. Így a kor legjobb, tudós vésnökét választotta, s a mívés munkához valódi programot, igazi üzenetet adott a mesternek. Elkészült hát 1832-re az Akadémia pecsétnyomója.

Pecsétet már öt évezrede használnak, hogy hitelesítsen, igazoljon, megőrizzen. Ezt az egyetemes funkciót látta el az Akadémia esetében is, és így vált annak egyik legfontosabb jelképévé, az oklevél és a címer mellett.

Az akadémia pecsétnyomója hosszú ideje pihent. A mesteri véset hűen őrizte megrendelője szellemiségét és esztétikai igényességét. De gyakorlatias szellemét tétlenül nem őrizhette. Ezért újra életre keltettük az alapítói gondolatot, a szépséges mintát, az Akadémia pecsétnyomóját. Az eredetihez hű, mesteri munka ez is. Sok erőt, nagy felelősséget és komoly teherbírást kíván.

És ezek most valóban nem nagy szavak.

Mert most, amikor az akadémia új elnökének átnyújtom, hogy az elnöki hivatással



együtt az elnöki pecsétet is elfogadja, figyelmeztetnem is kell: ez bizony súlyos darab! És súlyt ad mindennek, amibe belevési Akadémiánk jelképét. Erő kell hozzá. A szellemin és lelkin túl ezúttal fizikai is.

Tisztelt Közgyűlés! Tisztelt Elnök Úr!

Az újra életre keltett akadémiai bélyegzővel adom át az elnöki szolgálatot a Magyar Tudományos Akadémia 20. elnökének.